

Парламентські вибори в Угорщині: переобрання Орбана і наслідки для України та Європи

Давимука О. О., головний консультант відділу зовнішньої політики

3 квітня 2022 р. в Угорщині відбулися парламентські вибори, за результатами яких перемогу здобула правляча партія «Фідес». За підрахунками 99 % виборчих бюлетенів вона набрала 53,1 % голосів. Опозиція з шести різних партій «Об'єднані заради Угорщини» на чолі з Петером Маркі-Заєм програвала – набрала 35 % голосів виборців. Таким чином, Віктор Орбан – чинний прем'єр-міністр країни – залишається при владі на четвертий термін поспіль. Його партія також отримує дві третини місць в угорському парламенті (за попередньою інформацією це 135 мандатів зі 199). Результати виборів не стали несподіванкою для міжнародної спільноти: відповідно до результатів соціопитувань більшість угорців симпатизували партії «Фідес» (хоча її відрив від опозиції був меншим, ніж остаточні результати, – у межах 2,5–10 %).

Переобрання В. Орбана та його політичної сили на новий термін матиме неоднозначні наслідки як для України, так і для всієї Об'єднаної Європи.

Українсько-угорські відносини на тлі російського вторгнення

Політико-дипломатичні відносини між Україною та Угорщиною ніколи не відрізнялися стабільністю, особливо у період виборів, коли угорське керівництво загострювало риторику щодо угорських меншин за кордоном. Проте цьогорічна передвиборча компанія посилила всі чутливі питання двосторонніх відносин.

З одного боку, агресивна риторика і звинувачення Угорщини на адресу України, до яких вдавалося угорське керівництво під час передвиборчої кампанії (аж до звинувачень про втручання нашої держави у виборчий процес), не перешкоджала Угорщині реагувати на російське вторгнення разом із союзниками по НАТО та ЄС. Як держава – член Євросоюзу Угорщина не блокувала ініціативи з надання військової допомоги Україні та запровадження низки ключових фінансових санкцій проти Росії. Угорська сторона навіть підтримала ідею пришвидшеного вступу України до Європейського Союзу. Як країна – член Північноатлантичного альянсу Угорщина погодила розгортання військ НАТО на власній території. Крім того, як держава-сусід Угорщина прийняла достатню кількість українських біженців і дозволила використовувати свою територію для їх транзиту.

З іншого – Угорщина є категоричною щодо деяких ключових питань безпосередньої допомоги Україні в протидії російській агресії. Зокрема, це стосується реального обмеження ресурсів РФ для ведення війни на території України й намірів продовжувати торговельну, економічну, енергетичну співпрацю з РФ. Угорщина не збирається припинити імпорт російських енергоносіїв та побудо-

ву додаткових блоків АЕС «Пакш» у партнерстві з російським «Росатомом». Будапешт неодноразово підкреслював, що заперечує запровадження суворих енергетичних санкцій проти Росії на рівні ЄС. Також угорська сторона блокує прямий транзит летальної зброї через угорсько-український кордон.

Така політика демонструє очевидну неготовність угорського керівництва відмовитися від тісних політичних і економічних зв'язків з РФ у час, коли світова спільнота як ніколи потребує узгодженої та скоординованої реакції на очевидну загрозу. У перспективі така позиція Будапешту здатна призвести до довгострокового обмеження політичного діалогу з Україною та ускладнення відносин з іншими демократичними країнами на Європейському континенті.

Водночас зазначена риторика та дії уряду В. Орбана не відображають погляди угорського суспільства загалом: і на події в Україні, і у ставленні до РФ. Вибори продемонстрували поляризацію громадської думки в Угорщині, проте прихильники альтернативи позиції «Фідес» наразі є в меншості.

Наслідки виборів в Угорщині для ЄС і НАТО

Угорщина під керівництвом В. Орбана сформувала всередині демократичного об'єднання державу так званої неліберальної демократії з певними ознаками авторитаризму. Між Будапештом і Брюсселем роками назрівали розбіжності з питань ставлення до міграційної політики та ЛГБТ (ініційований урядом референдум із пов'язаних з цією темою питань відбувся паралельно з виборами), реформи судочинства та обмеження свободи медіа з боку угорського уряду. До цього додається позиція В. Орбана щодо Росії та Китаю, для яких Угорщина фактично стала «воротами в Європу», що протирічить загальній політиці Заходу.

Новий термін перебування Орбана на посаді очільника уряду може призвести, зокрема, до зменшення виплат країні з фондів ЄС на відновлення економіки після Covid-19 за порушення Угорщиною принципів верховенства права. Не виключене й посилення тиску через порушення демократичних норм і підірив солідарності ЄС на міжнародній арені.

У політико-безпековому вимірі перемога Орбана також ставить під сумнів ефективність роботи регіональних форматів співпраці. Угорщина – країна – член НАТО, і, що важливо в зазначеному контексті, Вишеградської четвірки та Бухарестської дев'ятки, в яких ключову роль відведено саме координуванню спільної позиції державами Центральної Європи в Північноатлантичному альянсі.

Останні події і позиція Угорщини продемонстрували, що найближчим часом на належне координування між цими державами чекати не варто. Наприкінці березня 2022 р. вже було скасовано нараду міністрів оборони країн Вишеградської групи – Чехія та Польща відмовилися брати в ній участь через позицію Угорщини щодо російського вторгнення в Україну.

«Особливі» відносини Варшави і Будапешта також серйозно пошкоджено через ту саму причину. Для Польщі питання всебічної підтримки України у відсічі агресії Росії є ключовим і стосується безпеки власних кордонів, у той час як Угорщина і надалі обстоює лояльну позицію щодо агресора. Така поведінка містить для країни ризики найближчими роками опинитися в ізоляції серед найближчих сусідів і союзників, що однозначно відіб'ється на її міжнародній репутації, створюючи «другу Сербію» в Європі.

Витоки перемоги партії «Фідес»

Найбільш очевидною причиною популярності чинного прем'єр-міністра та партії «Фідес» є тривале перебування при владі, за час якого, зокрема, було накопичено політичну вагу й відбулося «проникнення» представників партії та афілійованих до неї осіб в адміністративну, інформаційну та бізнесову сфери держави. У політичній системі на чолі з В. Орбаном роками формувалися механізми впливу на угорських громадян та їх мобілізації під час парламентських виборів. Не варто забувати й про значну кількість угорців, які мешкають у сусідніх державах (Румунії, Словаччині, Україні, Сербії) й також беруть участь у голосуванні.

Очевидно, що на перебіг останньої фази цьогорічної передвиборчої кампанії в Угорщині неабияк вплинуло російське вторгнення в Україну 24 лютого. «У російсько-українській війні Угорщина стоїть на боці Угорщини», – так звучала офіційна позиція уряду В. Орбана щодо цього питання.

Портрет виборця партії «Фідес» не можна назвати цілком однорідним. Через ідеологію цієї політичної сили вона користується популярністю у людей середнього і старшого віку, які мешкають

переважно у сільській місцевості та для яких питання соціально-економічного характеру є пріоритетнішими, ніж політика, надто міжнародна. Це консерватори, які цінують стабільність та обережно ставляться до змін, зокрема соціально незахищені верстви населення (пенсіонери, багатодітні сім'ї), яким уряд напередодні виборів надав податкові пільги та соціальні виплати.

Не варто забувати й про те, що електорат «Фідесу» – споживачі новин на медіа-ресурсах, більшість з яких контролюються урядом. Отже, вони перебувають у створеній «на замовлення» і контрольованій «інформаційній бульбашці». А просування меседжів через проурядові медіа-канали стало однією з визначальних рис електоральної кампанії В. Орбана цього року.

Він активно використовував усі наявні адміністративні та інформаційні важелі впливу на суспільство для здобуття голосів електорату. Було задіяно урядову базу даних з адресами електронної пошти угорських громадян, через яку свого часу розсилали інформацію щодо Covid-19. Угорцям надсилалися листи з текстом про те, що уряд Орбана «не дозволить угорським сім'ям платити ціну у війні». Таким чином, для основного електорату партії «Фідес» Орбан став гарантом «збереження миру і безпеки Угорщини» в час, коли на Європейському континенті розпочалася справжня війна, в яку угорців «може втягнути» опозиція.

На прихильників «Фідес» особливо не вплинули скандали, що супроводжували передвиборчу кампанію цієї партії. Напередодні дня голосування було оприлюднене розслідування, згідно з яким російські хакери впродовж щонайменше 10 років мали доступ до ІТ-системи угорського МЗС, через яку намагалися отримати доступ і до відповідних мереж держав – членів НАТО. Проте політичне керівництво Угорщини жодним чином не засудило такі дії РФ. Навпаки, Орбан відвідав Москву, що відбулося 1 лютого 2022 р., тобто саме тоді, коли у західному світі йшлося про можливе вторгнення РФ в Україну. Крім того, за кілька днів до голосування поблизу румунського міста Тиргу-Муреш було знайдено частково спалені угорські виборчі бюлетені з голосами за опозиційні «Фідесу» партії (бюлетені могли належати виборцям з угорської нацменшини з Румунії, які голосували поштою).

Загалом, як і в 2014 р. та у 2018 р., так і під час цьогорічної передвиборчої кампанії спостерігалися зловживання влади адміністративними ресурсами, зокрема під час телевізійних трансляцій з упередженням і нерівномірним висвітленням новин на користь провладної політичної сили. Це підтвердила моніторингова місія ОБСЄ, яка слідкувала за цьогорічними виборами в Угорщині у безпрецедентно великому складі (312 спостерігачів із 45 країн).